

Rada pre dobiehanie EÚ, Priemyselná 8, 821 09 Bratislava

Vážený pán
Miroslav Wlachovský
Minister
Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR
Hlboká cesta 2
833 36 Bratislava 37

V Bratislave,
dňa 29. júna 2023

VEC:

Otvorený list vo veci zásadnej reformy procesu koordinácie a schvaľovania rozhodnutí v európskych záležitostiach.

Vážený pán minister,

počas diskusie na rokovaní Výboru NR SR pre európske záležitosti som Vás dňa 13. júna 2023 požiadal o okamžité iniciovanie zásadnej reformy procesu prípravy a schvaľovania stanovísk SR k návrhom legislatívy EÚ. Neskôr som Vás v rozprave v pléne informoval, že sa v tejto veci na Vás obrátim písomne.

Do roku 2020 som vnímal slabiny celého procesu z pohľadu podnikateľov. Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR, ktoré je gestorom a koordinátorom celého procesu, síce iniciovalo vytvorenie takzvaných Rezortných koordináčnych skupín na jednotlivých ministerstvách, no rezignovalo na dosiahnutie toho, aby ich fungovanie nebolo len formálne.

V rokoch 2020 až 2022 som pôsobil v exekutive a moja skúsenosť prakticky so všetkými ministerstvami mi potvrdila, že fungovanie Rezortných koordináčnych skupín nielen, že nie je prioritou členov vedenia jednotlivých rezortov, ale mnohí dokonca dodnes nevedia o ich existencii. V dôsledku tohto nášho „domáceho“ formalizmu existujú pracovné formáty inštitúcií EÚ, kde je SR zastúpená čisto iba formálne, bez reálneho presadzovania záujmov SR, alebo dokonca vôbec nijako. Dúfam, že sa zhodneme v tom, že účelom existencie koordináčneho mechanizmu je účinnejšie presadzovanie záujmov SR od prvých štádií rozhodovacieho procesu a nie iba jeho formálna existencia.

Rovnako vidím slabiny procesu tvorby a schvaľovania stanovísk v parlamente, kde som od októbra 2022 členom Výboru pre európske záležitosti NR SR. Prípade mnou navrhnutého a členmi Výboru pre európske záležitosti schváleného uznesenia o spaľovacích motoroch a najmä jeho následného nerešpektovania exekutívou dokazuje, že je čo zlepšovať aj v procese finalizácie stanovísk a záverečného hlasovania o nich. Za osobitne zarážajúce považujem, že k takto závažnému prípadu zlyhania koordináčneho mechanizmu v gestorstve Vášho rezortu doteraz nie je známe žiadne stanovisko Vášho rezortu.

Vážený pán minister, Rada pre dobiehanie EÚ sa na dnešnom rokovaní zaoberala problémami procesu a koordinácie stanovísk Slovenska k návrhom legislatívy EÚ. Členovia sa zhodli v tom, že ak existuje nejaký systémový národno-štátny záujem, tak je to práve zásadná reforma tohto procesu. Z pohľadu Slovenska, udržania konkurencieschopnosti jeho ekonomiky, je to absolútne zásadná vec. Členovia rady pre dobiehanie EÚ diskutovali o mnohých vylepšeniach, ktoré je možné urobiť, z ktorých vyberám nasledovné:

I. Zaviesť nasledujúce zmeny v prvom stupni koordinácie rozhodovacieho procesu v európskych záležitostiach:

- existuje akútna potreba zásadne zmeniť doterajšiu prax, keď prvý návrh predbežnej pozície SR závisí v prevažnej väčšine prípadov od osobného názoru konkrétneho ministerského úradníka, nezávisí od názoru subjektov, ktoré budú reguláciou dotknuté, ani od politického vedenia ministerstva, ktoré tieto návrhy nevníma ako prioritu,
- už prvé verzie predbežných pozícií a stanovísk SR je preto potrebné vypracúvať s definovaním národných priorit, analýzou dopadov na SR, na jej obyvateľov a podnikateľov, následne ich zrozumiteľne komunikovať verejnosti a zrozumiteľným a transparentným spôsobom sa vysporiadať s obsahovými vstupmi verejnosti v tomto rozhodovaní,
- k tomu je potrebné zmeniť spôsob fungovania Rezortných koordináčnych skupín, je potrebné dôsledne ich otvoriť a zabezpečiť podmienky pre skutočne fungujúci konzultačný proces s dotknutými subjektami, ale zároveň čo najskôr aj vtiahnuť do tohto procesu čo najvyššiu politickú úroveň, štátnych tajomníkov a ministrov v prípade ministerstiev a v ďalšom kroku predsedu vlády, pokiaľ ide o celú vládu, s cieľom zabezpečiť transparentnosť aj politickú legitimitu rozhodnutia o pozícií SR už na začiatku rozhodovacieho procesu,

- dodatočne konkretizovať povinnosti rezortov vrátane MZVEZ SR tak, aby príliš voľné a všeobecné ustanovenia neposkytovali priestor na formálny prístup k postupom a neurčitost' ohľadom zodpovedných subjektov a termínov.

II. Uplatňovať nasledujúce princípy na ochranu národných záujmov a v prospech udržania či zvyšovania konkurencieschopnosti slovenskej ekonomiky:

- pri implementácii práva EÚ v národných podmienkach predchádzať nadpráci (tzv. goldplating), legislatívu EÚ preberať bez toho, aby sa prekračovalo vyžadované minimum v častiach predstavujúcich regulačnú záťaž pre hospodárskych aktérov (napr. výška pokút, forma a počet povinností, atď.),
- nerozširovať okruh osôb, na ktoré sa majú vzťahovať povinnosti vyplývajúce z EÚ legislatívy nad rámec striktné nevyhnutného,
- účinnosť transpozície alebo účinnosti národných implementačných predpisov nikdy neustanoviť skôr ako nastane posledný možný termín definovaný legislatívou EÚ,
- vždy najprv dôkladne a transparentne zvážiť, či je možné ponechať už existujúce národné povinnosti, štandardy ochrany, ak sú tieto vyššie/širšie ako určené v právnom akte EÚ,
- ak je to možné, uplatniť zásadu "one in – one / two out" - ak dôjde k prijatiu určitej regulácie s negatívnym vplyvom pre podnikateľské prostredie, je vhodné inú reguláciu s negatívnym vplyvom, z rovnakej oblasti, na ktorú sa už existujúca právna úprava vzťahovala, odstrániť. Účelom je zamedzenie postupnej kumulácie právnych predpisov s výrazným negatívnym vplyvom na podnikateľov,
- vypracúvať ex-post analýzy dopadov EÚ legislatívy, napr. každých 5 rokov a výsledky týchto analýz dôsledne uplatňovať ako vstup SR pri zhodnotení dopadov, ktoré často predpokladajú samotné právne akty EÚ, a vždy tieto analýzy uplatňovať pri tvorbe pozícií SR k návrhom revízie právnych aktov EÚ.

III. Lepšie definovať postavenie, úlohy, právomoci a zodpovednosť exekutívy a parlamentu v procese koordinácie a prijímania rozhodnutí v európskych záležitostiach:

- vytvoriť podmienky pre dodržiavanie lehoty 4 týždňov na predkladanie predbežných stanovísk vlády Výboru pre európske záležitosti,
- zohľadniť skúsenosti z doterajšej aplikačnej praxe a najmä spresniť proces koordinácie a spolupráce medzi vládou/jednotlivými ministerstvami a parlamentom v európskych záležitostiach vypracovaním návrhu novely ústavného zákona č. 397/2004 Z. z. o spolupráci Národnej rady Slovenskej republiky a vlády Slovenskej republiky v záležitostiach Európskej únie,
- pri zlepšení spolupráce parlamentu a vlády v európskych záležitostiach využiť dobrú prax z iných členských krajín EÚ,
- v neposlednom rade konkretizovať zodpovednosť Ministerstva zahraničných vecí a európskych záležitostí SR, ktoré dnes len prerozdeľuje príslušnosť k legislatívnym návrhom medzi jednotlivé rezorty, ale v praxi nezabezpečuje kvalitu celého procesu tvorby a uplatňovania pozícií a jeho obsahovú koherenciu s politickými prioritami vlády.

Verím, pán minister, že naše návrhy budú prvým impulzom, ktorý povedie k zásadnej reforme koordinácie rozhodovacieho procesu v európskych záležitostiach. Verím taktiež, že naším spoločným cieľom je, aby tento proces nebol len formálny, ako je tomu väčšinou dnes, ale aby priniesol reálnu a odbornú diskusiu o legislatívnych návrhoch EÚ. Jedine tak totiž vieme zabezpečiť, aby bola legislatíva EÚ prijímaná v podobe, ktorá nebude znižovať konkurencieschopnosť slovenskej ekonomiky, jej firiem a podnikateľov, ale bude ju zvyšovať, čo následne prinesie prospech všetkým občanom Slovenska.

S pozdravom,

Ján Oravec

predseda Rady pre dobiehanie EÚ
poslanec NR SR a člen Výboru NR SR pre európske záležitosti